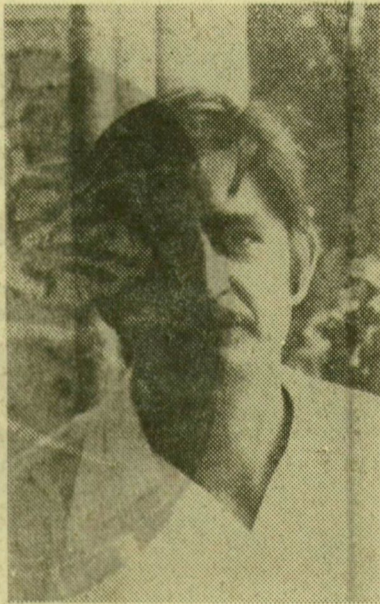

Mindennapi kenyerünk

Imából kicsipett fohász volt ez a két szó, eszedés életünkért, holnapunkért. Mostanában hétköznapi fogalmazás adja tudtul évről-évre, megteremtett az ország kenyere. Föl se tudjuk mérni, mekkora nyugalom, mekkora biztonság van ebben a fogalmazásban. Az országé — mindenkié! Halunk éhezni nemzetekről és hozzáteszük szikkadtarcú öregek visszaemlékezéseit, akiknek csontos kezét olyanáná faragta a munka, mint a szálkás faszobor: csokolivaló szent dolog volt a leeseft falat is. Akkor még mi is az éhezni nemzetek sorába tartoztunk.

Az időjárás minden rezdülését figyeli az egész ország: van-eannyi eső ősszel, hogy kikeljen a búza, hó télen, hogy meg ne fagyjon, süti-e eleget a nap, veri-e vihar, nyúzza-e aszály — és tudomásul vesszük aratás végén, hogy megint több termelt, mint tavaly. Megtanultuk, évről-évre újra tanuljuk, hogy fohászokkal nem sokra megyünk, jól végzett munkáit sokkal többre. Sorbavesszük most, kinek van közvetlen köze mindennapi kenyereinkhöz, de tudjuk, hogy sokkal többnek. A traktorosnak? És aki a traktort, az ekevasat vagy a vetőgépet gyártja? A kombájnosnak? És aki az ékszíjat, vagy a dobosarat előteremt? Egyre kevesebben ülnek a traktorok, kombájnosok nyergében, egyre jobban kell szerveznünk a munkát, hogy ők nyugodtan dolgozhassanak. Régen rájöttünk, hogy nem lehet kifogás, nem lehet magyarázat, csak kenyér lehet. Szebben, jobban nem arattunk még, mint ebben az évben. Tisztelet, köszönet illesse azt, aki aratott és azt, aki az aratás „hátszínén” óramű pontossággal végezte, amit rábíztak. Tanulunk is kell saját példánkból. Ha ezt ilyen szinten végigtudtuk csinálni, csináljuk így több munkánkat is. Hogy a mindennapi kenyereink mindennapi mellévalója, meg az a sok minden, amire még szükségünk van, termőföldön vagy gyárban hiány nélkül megteremjen. Nyugalomban, biztonságban, fohász nélkül, sok munkával.

A kutató

A világ mezőgazdasági termelésében a búza áll az első helyen. Évente 370–380 millió tonnát termelnek, rizsből csak 320–330, kukoricából pedig 290–300 millió tonna körül. Ezért érthető, hogy legtöbb országban búzaneveléssel is foglalkoznak. Szegeden, a Gabonatermesztési Kutató Intézetben dolgoznak új, korszerű fajták előállításán.

— A búzaneveléshez kitartás, lelkesedés, szakmaszeretet, akarat és nagyon jó szem kell. Így is 15–20 év telik el, míg egy új fajta a mezőgazdasági termelésben elterjed. — Matuz János, az intézet fiatal vezetője, aki négy éve végzett a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen, mondja ezt.

— Az új fajtákkal szemben más és más követelményt állít a mezőgazdaság, a malomipar és a sütőipar. A termelő azt kívánja, hogy sokat teremjen az új búzafajta, jó legyen az alkalmazkodó- és fagyállóképesége, szárazságtűrőse, az intenzív gazdálkodást bírja, ne dőljön el a szár, valamint a betegségekkel szemben is ellenálló legyen. A molnárok azt szeretik, ha magas a hektoltersúly és jó az acélsúly. A pékek a dagadó-, vízfelvevő-, gázmegtartó-képesség mellett a jó sikértartalmat értékelik.

Fényképeket vesz elő fiókjából, és mutatja.

— A kalászon tíz-tizenkét kalászka van. A legjobb fajtákat kiválasztjuk, és a kalászkákat kettévágjuk néhány nappal a virágzás előtt, hogy ki tudjuk szedni a portokokat. Celofánnal letakarjuk, s néhány nap múlva, mikor a tollas bibe kiterelvényesedik, a kijelölt apanóvényvel beporozzuk. Egy ember 6–10 kaláson tudja elvégezni egy óra alatt ezt a munkát.

Lelkesen és széles körmozdulatokkal magyarázza tovább.

— A nemesítői munka csak a második nemzedéktől kezdődik. Ilyenkor már minden növényt figyelni kell: telt-e a kalász, milyen a szármagasság, erős-e a szalma, jegyezzük a búzaszemek színét, formáját, és lemerjük a kalászkák nagyságát. Csak a legjobb tulajdonságú egyedeket vetjük a kis parcellákba. Összehasonlításnak állandóan vetünk a jelenleg termelt legjobb fajtákból is. Csak azokkal foglalkozunk tovább, amelyek tulajdonságai legalább 10–15 százalékkal haladják meg a legjobb fajtát. Általában 100–150 ezer növényt kísérünk figyelemmel évente. Ebből most tízezeret válogatunk ki.

— A keresztezés után a negyedik, ötödik, hatodik nemzedék terméseiből, ha van elegendő mag, már az ország többi részén is létesítünk kísérleti parcellákat. Ha jó eredményt kapunk, egyre nagyobb területen és több helyen kezdjük el a kísérleti termelést. De én még csak négy éve dolgozom a nemesítési pályán.

Hosszú és kitartó kutatási munka eredményezhet csak sikert. Az országban már nagy területen vetik a GK-2-es gabonafajtát, melynek kísérletei 1960-ban kezdődtek, s csak 75-ben ismerték el új fajtának.

— Most kezdem az idei év termését szelektálni. Sztettetném az időt, de a kutatóknak is alkalmazkodnia kell a természetnek.

A traktoros

A jó traktoros a mezőgazdaság mindenese. Szántja a földet, eke, szaggató szárazságban akkora hantokkal, mint egy fél zsák, nagy esőkben tengelyig járó sárban, és addig töri gépevel, amíg sima nem lesz, mint az asztal. Ettől féltek elődeink: megnyomja a nagy gép a földet, ki nem kel belőle a mag.

Magyar Árpád, a régi traktorok embernyúzó, gyomrot zötyögtető átkát már csak elbeszélésekből ismeri, a holnap gépeire pedig sokszor a szomszéd parcellákról pislant: talán olyanra ühet ő is egyszer.

A mostani? Dolgos, jó traktor. A röszkei Kossuth Termelőszövetkezetben ősszel a talajt készítette elő vele búza alá, aztán 32 soros vetőgépet akasztott utána. Vannak csodamasinák, finom szerszámok, az ő vetőgépe segítők nélkül még nem mehet. Csizsar István volt a munkagépek vezetője, de ennek a mestersegnek a széles mezőkön csak fars a neve. Ketten, ha jól figyelnek, akkor jó a vétés.

— Ebben a szakmában még a hiba is kikel. Ha nem jól dolgoztam: előtte, kinlódhatok vetésnél, ha itt szalasztok el valamit, később látom a kárát. Amikor sorol a búza, mindig megnezem. Ha egyenes, mintha vonalzóval húzták volna, akkor jó. Görbe sorban is kikelne a szem, de milyen munka az olyan?

Tavaszig a búzával más gond nincsen, csak fejtrágyázzák, amíg fagyos a föld. Kimélni kell, kemény földön, kevés hóban nem pusztítja a kerék a vetést. Tavasszal? Megint gépet cserél, vegyszert szór, hogy gaz ne nőjön ott, ahol búzát várunk.

— A permetezés se jóték. Húsz hektár naponta, végigjárni is elég. Beöltöznék védőruhába, nagy kalapba, minél melegebb van, annál jobban hánydánk le magunkról, és annál jobban szorítjuk össze. Ha megizzadunk — mikor nem izzadunk ennyi ruha alatt? —, odacsap a szél egy kis permetlevét, nedves bőrön hamar fűszivódik. Még kigombolkozni sem lehet. Külön szakma a vegyszerezés, négy hónapig csak ezt tanították, eltelt két év, újra szőlőtartó kéthetes továbbképzésre. Jönnek az új vegyszerek, mit kezdenék a régi tudománnyal? Ha mellőfogunk? Vagy a búzát tesszük tönkre, vagy magunkat. De ettől kezdve aratásig semmi gondunk a kenyérravalóra. Csak az esőt nézzük, meg a jó időt, hogy haszna is legyen a belőli munkának.

— Aratásban az én dolgom most az volt, hogy szép balába kössem a szalmát. Ez is olyan munka, mint a többi: egyik szemnek elől, másiknak hátul kellene lennie. Ha hátra figyelek, elvetem a rendet, ha csak előre, szakad a spárga, kezdek elölről, hogy a kazalok egyik szememet se szídják. Mi köze a szalmás embernek a búzaszemhez? Amit előttem leartattak, kicsépelek, én is vetettem, én is ápoltam, hogy nagyra nőjön. Vetésnél ott a nyugtató műszak, mert kezünkben az ország kenyere, aratásnál megint hosszú műszak, mert ami megteremtett, lassalással el nem herdélhatjuk. Tizenhárom éve vezettem a traktort.

A raktáros

A Dorozsma felé vezető úttól jobbra tűnik föl a tábla, amely az AGROKER telephelyét hirdeti. Nemrégén még, a munka dandárjában, ha leállt egy gép, ha tönkrement egy alkatrész, de sokan fordultak be itt a táblánál, reménykedve, hogy nemsokára a biztató hírről és a megkapott alkatrészről gazdagabban indulhatnak haza, hogy a leállt kombájn újra nekivághasson a gabonátáblának.

Ügyeletet tartottak aratáskor az AGROKER-nél is. Reggel 7-től este 7-ig mindig volt valaki a raktárban: köztük Juhász László, az AGROKER raktárosa is.

— Mi a dolga egy raktárosnak? — kérdezem a mozgékony, eleven embert.

— Mindenekelőtt tudnia kell segíteni. Sok vásárlónk nem ismeri precízen az alkatrészeket, gyakran nekünk kell kisútni, pontosan mire is volna szüksége. Hogy minél hamarabb indulhasson az elromlott gép.

— Es mindig tudtak segíteni? — Ha néha azonnal nem is, de segíteni tudunk. A pesti központban is állandó telefonügyelet tartottak, onnan is rendelkezünk, ha valami éppen nem volt raktáron, s a szomszéd megyék telephelyei is rendre kisegítették egymást.

— Milyen volt innen, az AGROKER-től nézve az ideai aratás? — Ilyen simán még talán sohasem ment. Egy évben vagy 150 millió forint értékű alkatrészt adunk el, legnagyobb részét tavasszal, a felkészülés idején. Úgy látszik, a gépeket is jól készítették fel, kevesebb volt a hirtelen jött baj. No meg az is meglátást, hogy folyamatosan megújul a géppark. Az idén 116 új kombájnt adtunk el a tavalyi 64-gyel szemben. Talán ezért is volt kevesebb a gondunk.

— Milyen alkatrészek fogynak leginkább?

— Legtöbbször kuptungtárcsára, hidraulikaszivattyúra, hűtőre, motoralkatrészekre van szükség...

— A gazdaságok nem segíthetnek magukon és az AGROKER-en azzal, hogy a legfontosabb alkatrészekből maguk is tartanak készletet?

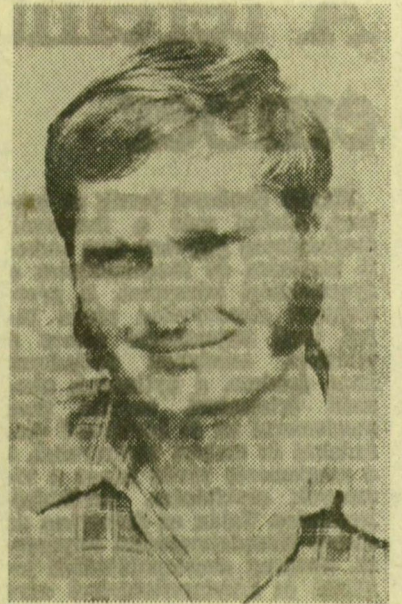
— Az alkatrészigényt nemigen lehet előre látni, no meg a szövetkezeteket is kötik a forgóeszközre vonatkozó szabályozók. Legföljebb a nagyobb gazdaságok mérhetik fel alaposan, mire van szükségük, s ők tudnak drágább alkatrészeket a raktáron tartani. Elsősorban nálunk, az AGROKER-nél kell fölmérni, miből mekkora készlet kell.

— Mióta dolgozik a szakmában? — Régen kezdtem a vállalatnál, 1963-ban, Szolnokon. Később jöttem át Szegedre.

— Es megmaradt az AGROKER-nél? Pedig nem lehet valami könnyű munka.

— Sok itt a bajlódás, de aki szereti, ha sokat várnak tőle, hogy segíteni tud gazdaságokon, az itt marad. Az áruforgalomnál és az alkatrészraktárban szinte mindenki sok éve a vállalatnál dolgozik. Nehéz ettől a munkától megválni.

Valóban nehéz lehet, hiszen mindenképpen örömteli az érzés, hogy rajtuk is múlott az ideai aratás sikere, gyors befejezése.

A szerelő

Meddig bírja az ember energiával, hogy reggel fél ötkor kel, és este 10-kor ér haza, s közben nem nyolc, de kétszer nyolc órát dolgozik? Kardos Ferenc, a Fel-szabadulás Tsz esztergályosa huszadmagával egy hónapig állta a kettős műszakot. Arattak. Tíz gép, tíz kombájn volt gondjaikra bízva, s több mint 1500 hektár gabona betakarítása várt rájuk.

Bizony, a két kisgyerek keveset látta az apukát júliusban. Kora reggel már munkaruhában találta őt a nap, indulásra készített elő az SZK-5-öst, váltótársával együtt vizsgálták át a kombájnt. Ide tegyél meg egy kis zsírt, azt a szíjat feszítsd meg jobban — röpködtek a vezényszavak, sokszor csak félszavak, abból is értették egymást. Ismeri a gondjára bízott masinát, váltótársával jó összeszokott, hát váratlan műszaki hibától sem esett kétségbe. Legfeljebb másnap korábban nekilátak a műhely előtti udvaron a szerelésnek; ha meg kint a tarlón, aratás közben hallottak valami szokatlan zajt, odaálltak a kombájnnal a műhelykocsi mellé, aztán nekilátak keresni a hibát.

Nagy leállás egyszer fordult elő ezen a nyáron, vissza kellett menniük a műhelybe, s ott okoskodták ki, mivel is pótolhatnák a tönkrement alkatrészt. És másnap újra beállhattak a sorba. Abban a csoportban, amelyben Kardos Ferenc versenyzett, meg is szerezték az elsőket: 87 va-gont töltött meg a búza, amit ők ketten learattak. Az a kombájn, amelynek Kardos Ferenc parancsolt, már a harmadik nyarat dolgozta végig.

— Mert nem mindegy ám, hány gazdája van a gépnek. Ismerni kell annak minden porci-káját, minden nesztét, hogy még mielőtt nagy hibája lenne, segítsünk a kicsin. Ha a gép cserbenhagyja az embert, a gazdának majdnem mindig magában kell a hibát keresnie: nem volt tán elég gondos, nem figyelt kellően?

Az aratáshoz jó idő kell, akkor akár virradattól sötétedésig járhatnak a gépek. És ha beúzi az eső a búzatábláról a csapatot, a másnap hosszabbodik, az ébresztőóra már háromkor csörög. Az aratási naplóba pontosan bejegyzett adatok — kedden 480, szerdán 777 mázsa búzát „evett meg” az SZK-5-ös — egyúttal az időjárásnak is mutatói. És jelzik persze a rövidebb-hosszabb leállásokat is, melyekben aztán igazán szükség volt Kardos Ferenc szerelői szaktudására.

Aztán véget ér az aratás hónapja, s a kombájnos visszatér a műhelybe. De még nem hagyja el a gépet: előkészíti a téli pihenőre. „Leápolja”, ahogy Kardos Ferenc mondta, a legkisebb csavartól a legnagyobb fogaskerékig — semmi sem maradhat ki a vizsgálatból. A gondos gazdag már a jövőre gondol: ne tavasszal kelljen majd alkatrészt szaladgálni. S ha a gazda ráadásul esztergályos, mint Kardos Ferenc is, még szigorúbb az ellenőrzés: hozzáértő mester kezében van a gép.